

NOVIČE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj X.

V saboto 6. novembra (poznojesna) 1852.

List 89.

Voznik.

(Národna slovenska pesem.)

»Čez goro ne magam,
Po ravnim ne vém,
Mudí se mi z blagam
Nočiti ne smém.«

»Konjiči so slabi,
Voz jéma mi stat',
Le urno, Podgorka!
Priprege mi dat'.«

»»Priprége mar očes?
Ti sama jo dam,
Konjiče, voliče
Napasene imam.««

»»Voznik moj bit' očes?
Večerjo ti dam:
Gós, raco pečeno
Pripravljeno imam.««

»»Voznik moj bit' očes,
Pit' rada ti dam;
U hramu za zglavjam
Lej! čutaro imam.««

Gós, raco pojedel,
Pa čutaro spil,
Konjiče napregel,
Nji — osle molil.

Od zmešaniga gnoja.

Pri vsaki kmetii se da zraven navadniga živinskiga gnoja tudi prav lahko zmešani gnoj ali zmešanca (kompost) narejati in tako veliko bolje polje in senožeti glešati.

Jez — pravi skušeni kmetovavec Drobnik — že skoz 20 let z velikim pridam takole ravnam:

1. Vsako saboto morajo pôsli hleve, dvoriša in vse shrambe čisto poméstí, smetí na posebno gnojniše za napravo zmešance znéstí, in če je treba, z gnojnico politi.

2. Po mlatvi se čisto pometó vsi skednji (pôdi), seneni drób se skoz rešeto odloči za posetev od družih smetí, te pa se veržejo na kup zmešance.

3. Večkrat se tudi ti zmešanci pridene iz straniš (sekretov) nabraniga človeškiga gnoja, ki bi sam po sebi bil prehud.

4. Ta zmešanca se na gnojnišu na več kupov odloči, vsak kup po 5 čevljev visok, kar se o pol leta napravi. Po tem se premeče; ako je suh, se z gnojnico polije, in o pol leta po senožetih raztrosi, če je moč, na sneg ali zmerznjeno zemljo.

5. Zraven gnojniša na dvorišu napravim še druge kupe iz cestniga blata, rušne, blata iz grabnov, zemlje, pepéla, saj, listja, resja, krompirjevca in enake soderge; zgorej napravim jame, da se zamore gnojnica va-nje vlivati. O pol leta dam kupe premetati, da se vse bolj pomeša in po tem

spet na kupe djati; o enim letu je vse rastljinstvo strohljeno in za senožeti ali njive gnojiti prav dobro.

Na to vižo sim pomnožil na senožetih seno in otavo, in slabo pešeno zemljo spremenil v rodovitne njive.

Marsikej koristniga.

(Kako se v vozu zadržati, ako se konji splašijo?) Sedi rahlo brez vsiga mahanja z rokami ali z nogami, vse ude skupej derži, ko se ima vóz zverniti, da boš manj terdo padel. Ako je vóz zapert, ne steguj iz njega rok ali nog, da si jih ne zlomiš. To se zlo hitro zgodi, zlasti, ker vóz lahko ob kej udari, ali se oplazi. Ako je vóz odpert, skoči, če moreš, od zadi z njega tako, da boš na roke prilêtel; ako pa ne moreš od zadi odskočiti, in če vóz hitro letí, ne skakaj z njega, ker se vselej nesreča zgodi. Drugač bi bilo, ako bi vidil, da ima vóz v kako brezno trešiti, tedaj bi mogel poskusiti, proč skočiti, ker je sicer v breznu gotova smert.

(Ako se obleka na človeku vžgè.) Naméri se kterikrat, kar je strašno slišati, da se po kaki neprevidnosti obleka na človeku vname, in nesrečni, ki ga to zadene, je večidel tako prestrašen, da si nič ne vé pomagati, temuč teče in dirja, kakor bi zbésnil bil, in ravno to mu še hujši stori. Ako bi koga ta nesreča zadela, naj to le pomni: Nikar se toliko ne prestraši, da bi zgubil pamet, in se ne zavedil, pri čim da si, in ne letaj nikamor, drugači ko bi prav blizo vode bilo, da bi va-njo skočil, ter oginj vgasil. — Ako je v kuhinji, je večidel voda pri roki; vzemi tedaj cel škaif vode, in vlij jo na-se. — Ako ni vode, popadi rjuho, plahto, suknjo, pert, ali kar najdeš, in čversto se zavij. Bolelo te bo, res je, pa boš vender oginj vgasil, da ne boš končan. — Če ni nič taciga per rokah, in tudi človeka ne, ki bi ti v pomoč prišel, se pa na tla zavali, nar boljši je, če je na travi, tiši obleko čversto na-se, in vali in preobračaj se, hitrejši ko moreš, da boš plemén vgasnil. Ako je kaki človek pričijoč, naj hitro sleče svojo suknjo in zavije va-njo gorečiga. — Pri taki previdnosti se bo človek sicer bolj ali manj opékel, vender bo grozovitni smerti odšel.

Ogled nove kazenske postave

zoper hudodelstva, pregreške in prestopke.

(Dalje.)

Kdaj hudodelstvo in kazin ugasne.

Hudodelstvo ugasne (mine): a) s hudodelnikovo smertjo; b) s prestano kaznijo; c) z odpušenjem kazni; d) z zastaranjem ali predavnjenjem.